

Bölüm 13

Oral Ve Parenteral İlaç Uygulamaları, Kan ve Kan Ürünleri Transfüzyonu

Pelin TIKBAŞI¹

1.İlaçlarla İlgili Genel Bilgiler

İlaç, fizyolojik sistemleri veya patolojik durumları, alanın yararına değiştirmek veya incelemek amacıyla kullanılan ya da kullanılması öngörülen bir madde olarak ifade edilmektedir (5). İlaç aynı zamanda hastalıkların teşhis edilmesi, hastalıkların tedavisi, profilaksi uygulamaları, cerrahi girişimlerin kolaylaştırılması, bazı fizyolojik olayların değiştirilmesi amacıyla kullanılan hayvansal, bitkisel, mineral, sentetik kaynaklı maddeler olarak da tanımlanmaktadır (1,5).

İlaçlar kimyasal sentez yoluyla ve doğal kaynaklardan elde edilmektedir. Doğal kaynaklı ilaçlar bitkisel, hayvansal ve minerallerden elde edilir. Sentetik ilaçlar, doğal kaynaklı ilaçların kimyasal yapılarındaki değişikliklerin yapılmasıyla elde edilir (1-3).

İlaçlar isimlendirilirken üç başlık altında incelenir. Bunlar; genel ad (jenerik), ticari ad (müstahzar) ve kimyasal addir. İlaçların uluslararası ve ulusal

¹ Öğretim görevlisi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Nazilli Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu, p.karaatli@adu.edu.tr

3.2.4.9. Hastanın Transfüzyon Reaksiyonları Yönünden İzlenmesi

Kan transfüzyonu öncesinde, transfüzyon süresince ve sonrasında hastaların vital bulguları (ateş, solunum hızı, nabız, kan basıncı ve satürasyon değerlerini) takip edilmeli ve kayıt altına alınmalıdır. İlk 15 dakika gelişebilecek reaksiyonlar açısından önemlidir. İlk 15 dakika sonrası tekrar vital bulgular ölçüp kaydedilmelidir. Transfüzyonun ilk 15 dakikasında herhangi bir reaksiyon gözlenmemiş ise reaksiyon gelişme olasılığı büyük oranda ortadan kalkar. Transfüzyonun ilk 15 dakikasından sonra yarım saatte bir vital bulgular, transfüzyon bitiminden sonraki birkaç saate kadar ölçülüp kaydedilmelidir. Transfüzyon esnasında hastalarda idrar çıkışı olup olmadığı kontrol edilmeli ve gelişebilecek bir reaksiyon açısından acil durum setleri hazır bulundurulmalıdır (16,19).

3.2.4.10. Transfüzyon Reaksiyonları Geliştiğinde Yapılması Gereken Girişimler

Kan transfüzyonu reaksiyonu gelişmesi halinde ilk yapılması gereken transfüzyonun hemen durdurulmasıdır. Görülen belirtiler ile birlikte hekime haber verilmelidir. Kan transfüzyonun verildiği damar yolu seti değiştirilmeli ve damar yolu 500 cc %0,9 NaCl ile açık tutulmalıdır. Kan bankası ile görüşülerek kan transfüzyon reaksiyonu geliştiği bildirilmelidir. Doğru hastaya doğru kan verilmesi ile ilgili kontroller tekrardan gözden geçirilmelidir. Hastanın vital bulguları kontrol edilmeli ve kayıt altına alınmalıdır. Reaksiyon gelişen kan ürünü, kan transfüzyon seti ve hastanın yeni kan örneği gerekli kontrolleri yapılmak üzere kan bankasına gönderilmeli, kan ürünü imha edilmemelidir. Hekimin gerekli gördüğü acil tedavi önerileri uygulanmalıdır (16,19).

KAYNAKLAR

1. Karadağ A. *Hemşirelik Esasları: Hemşirelik Bilim ve Sanatı*. Ankara: Akademi Yayınevi; 2012.
2. Sabuncu N, Alpar Ecevit Ş, İlhan Erkan S, Bahçecik N, Şenturan, L, Batmaz M, Özdilli K, Özhan F, Dursun S. *Hemşirelik Uygulamalarında İlke ve Uygulamalar*. Alter Yayıncılık; 2011.
3. Yaşlı Bakım İlke Ve Uygulamaları. Erişim Tarihi:07.11:2021. https://cdnacikogretim.istanbul.edu.tr/auzefcontent/21_22_Guz/yasli_bakim_ilke_ve_uygulamaları/9/index.html
4. Sabuncu N, Ay F. *Klinik beceriler sağlığın değerlendirilmesi, hasta bakım ve takibi*. İstanbul: Nobel tip kitapçevleri: 2010.

5. Kaplancıklı Z. *Temel İlaç Bilgisi Ve Akılcı İlaç Kullanımı*. Açıköğretim Fakültesi Yayını No:2200, 2016. Erişim tarihi:07.11.2021. <https://ets.anadolu.edu.tr/storage/nfs/SAG212U/ebook/SAG212U-16V1S1-8-0-1-SV1-ebook.pdf>
6. Dökmeci E. *Farmakoloji Temel Kavramlar*. İstanbul: Nobel tıp kitapçevleri; 2000.
7. Karadağ A. *Hemşirelik Esasları Hemşirelik Bilimi ve Sanatı*. Akademi Basın ve Yayıncılık: 2013.
8. Aslan F, Olgun N. *Fizyopatoloji*. Ankara: Akademisyen Tıp Kitapevi:2017.
9. Birol L, Akdemir N. *İç Hastalıkları ve Hemşirelik Bakımı*. Ankara: 2011.
10. Karadakovan A, Aslan F. *Dahili ve Cerrahi Hastalıklarda Bakım*. Ankara: Akademisyen Kitapevi; 2017.
11. Korkmaz E, Karagözoğlu Ş, Çerik B, Yıldırım G. Hemşirelerin İntramüsküler Enjeksiyon Alanları Hakkında Bilgi Durumları ve Uygulama Tercihleri. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 2018; 20(1): 1-10
12. Ardiç A. *Hemşirelerin Kan Transfüzyonuna İlişkin Bilgi Düzeyi Ve Uygulama Basamaklarının Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2020.
13. Günüşen İ, Özdemir Ö, Tok E. Kan transfüzyonu uygulamalarındaki farkındalıklarımız. *Ege Tıp Dergisi / Ege Journal of Medicine*, 2018; 57(3): 52-156.
14. Heper Y, Uluha, R. 22. Ulusal Kan Merkezleri ve Transfüzyon Tıbbi Kursu. Temel Kurs Kitabı, 2019.
15. McClelland DBL. *Handbook Of Transfusion Medicine United Kingdom Blood Services, 4th Edition*; London, England: Tso (The Stationery Office.). <https://www.transfusionguidelines.org/transfusion-handbook> Erişim Tarihi: 07.11.2021)
16. Karakaya G. *Yardımcı Sağlık Çalışanlarında Kan Transfüzyonu İle İlgili Bilgi Ve Farkındalığının Değerlendirilmesi*. Tıpta uzmanlık tezi, Kayseri Şehir Eğitim Ve Araştırma Hastanesi Acil Tıp Kliniği, 2021.
17. Gökteş SB, Yıldız T, Koşucu SN, Urcanoğlu ÖB. Kan Transfüzyonunda Hemşirelik Uygulamalarının Değerlendirilmesi. *Int Anatolia Acad Online J Heal Sci*. 2017; 3(2).
18. Carson JL, Grossman BJ, Kleinman S, Tinmouth AT, Marques MB, Fung MK, et al. Red blood cell transfusion: a clinical practice guideline from the AABB. *Ann Intern Med*. 2012; 157(1): 49–58.
19. Topal G. *Kan Transfüzyonu Ve Reaksiyonları ile ilgili Sağlık Çalışanlarının Bilgi Düzeylerinin Araştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2018.
20. Can B. *Kan Transfüzyonu Sonrası Akut Ve Kronik Dönem Reaksiyonlarının Görülme Sıklığı: Tek Merkezli Çalışma*. Tıpta uzmanlık tezi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi Okmeydanı Sağlık Uygulama Ve Araştırma Merkezi, 2020.
21. Ulusal Kan ve Kan Ürünleri Rehberi, 2011. Erişim tarihi:07.11.2021. <http://kmt.d.org.tr/web/wp-content/uploads/yayinlar-pdf/ulusal-kan-ve-kan-urunleri-rehberi.pdf>
22. Türkiye'de Kan Tedarik Sisteminin Güçlendirilmesi Teknik Destek Projesi, 2020. Erişim tarihi: 07.11.2021. <https://sbu.saglik.gov.tr/Ekutuphane/kitaplar/81808784.pdf>